

Kötter Tamás

AZ UTOLSÓ EMBERIG

- Bajtársak, löjetek agyon, bajtársak! Könörgök, ne hagyjatok tovább szenvedni, löjetek agyon!

A ház udvarából, egy sötét kupac felől jött a hang. A földön fekvő, sisakját vesztett, véres arcú katona valószínűleg a beszélgetésükre figyelt fel, és most térdre küzdve magát kérlelte őket.

- Itt van mellettem a pisztolyom. Ha van bennetek irgalom, valaki lőjön agyon!

Halász Hauptscharführer¹ csendre intette a csapatát, aztán a falhoz simulva az udvar bejáratáig osont.

- Maradj csöndben! Ránk hozod a ruszkat! - szólt rá a sebesültre, épp annyira hangosan, hogy az meghallja, de közben arra is vigyázott, hogy a biztonságot nyújtó boltív fedezékében maradjon. Tartott tőle, hogy az emeleten oroszok vannak, és bajtársukat csalinak használják; látott már ilyet, mihelyt valaki kilép a kapualjból, hogy segítsen a sebesültön, azonnal lelövik. A katona, tudomást sem véve a figyelmeztetésről, tovább kérlelte Halászt:

- Bajtárs, legyen szíved, lőj agyon! Bajtárs, ne hagyj itt, kérlek, lőj agyon!

- Miért nem csinálod magad? - szólal meg a Hauptscharführer válla felett Eder Scharführer,² a csapat rangban Halász után következő tagja.

- Nem tudom megtenni. Mindkét kezem odavan - felelte, miközben ahogy csak bírta, kihúzta magát, és bizonyosságul a szavaira a Hauptscharführer mögött, a kapualj két oldalához simulva felsorakozott csapat felé nyújtotta könyökből hiányzó véres csonkjait.

- Na jó, vessünk ennek véget! - mondta Eder, és mielőtt Halász megállíthatta volna, kilépett a kapualjból. - Eder! - kiáltott utána a Hauptscharführer, de ő, ügyet sem vetve a fentről leleselkedő esetleges veszélyre, kényelmesen odalépett a sebesülthöz, lehajolt hozzá, mondott neki valamit, de olyan halkán, hogy a többiek egy szót sem értettek

---

1 A Wehrmachtban és Magyar Királyi Honvédségben a törzsörmesteri rendfokozatnak megfelelő rang az SS-ben.

2 A Wehrmachtban és Magyar Királyi Honvédségben az örmesteri rendfokozatnak megfelelő rang az SS-ben.

belőle, aztán már kezében a pisztollyal megállt a halkan nyöszörgő férfi felett. A zárt udvaron mennydörgésként ható, két gyors egymásutánban leadott lövés után a már élettelen test zsákként dőlt el. A Scharführer minden sietség nélkül, mint akinek már minden mindegy, visszasétált a kapualjba. Senki sem lőtt rá.

- Attól félek, hogy erre még szükségem lesz - mondta, amikor elment Halász mellett, s az övébe tűzte a halott pisztolyát.

- Eder? - fordult Halász a Scharführerhez. Most, hogy újra magukra maradtak, már sem a sebesült jajgatása, sem, legalábbis egyelőre, az oroszok nem zavarták éppen csak megkezdett tanácskozásukat.

A kitörés összeomlását követően Halász Hauptscharführer öt főre olvadt szakasza az Ezredes utca egyik házának kapualjában lelt átmeneti menedékre az újrakezdődő bombázás elől. Valamennyien fehér, bélelt álcaruhát viseltek a mezőszürke egyenruha felett, amelynek gallérját a 22. „Maria Theresia” SS-önkéntes-lovashadosztály búzavirágot ábrázoló hajtóka jelzése díszítette. A hadosztály nagy részét Magyarországról sorozott svábok alkották, vagy olyanok, akikről a sorozólistákat összeíró Volksbund azt állította, hogy svábok; így fordulhatott elő, hogy sokan nem is németek voltak, németül alig vagy egyáltalán nem beszéltek. De akár németek voltak, akár nem, akár beszéltek németül, akár nem, a rájuk kényszerített egyenruha most egyben a halálos ítéletüket is jelentette. Tudták, hogy Budapest-erőd elesett, és ha nem sikerül kiutat találniuk a városból, hamarosan halottak lesznek. Vagy az oroszok lövik őket agyon, vagy maguknak kell golyót röpipíteniük a fejükbe. A fogságot senki sem akarta választani, szörnyű mendemondák keringtek az oroszok kegyetlenkedéseiről. Állítólag az egyik kedvenc kivégzési módjuk az volt, hogy üres töltényhüvelyt kalapáltak a foglyok nyakszirtjébe, mások azt hallották, hogy kikötözik őket, és egy kibiztosított kézigránátot akasztanak a nyakukba, de ahogy egyre szorosabbra zárult a védők körül a gyűrű, úgy születtek újabb, még ezeknél is vadabb rémmesék az oroszok könyörtelenségéről.

Vészesen fogyott az idő, amikor Halász és az emberei még maguk dönthettek a saját életük vagy haláluk felől.

- Ha engem kérdez, akkor essünk túl rajta most - mondta Eder.

Eder szikár termetű, keselyű arcú, kesehajú férfi volt, közel járt a harminchoz. Habár az alakulat nevében ott szerepelt az „önkéntes” szó, mégis azon kevesek közé tartozott, akiket nem besoroztak, hanem

saját elhatározásából csatlakozott az SS-hez. Nyíregyházán élt a feleségével, amíg behívót nem kapott a Magyar Királyi Honvédségtől. Amikor a Tiszántúlra ért a front, az elszigetelten támadó és már-már magánháborúkat vívó német és szovjet páncélos csoportok között kialakult kusza helyzetben egy orosz harckocsiék elfoglalta a várost. Az oroszokat ugyan egy német ellentámadás hamarosan kivetette Nyíregyházáról, de az a néhány nap elég volt nekik, hogy kivégzések, rablások sorozatát kövessék el a védtelen civil lakossággal szemben, nem beszélve a soha el nem maradó nemi erőszakról. A német precizitásra jellemzően, amikor kiszorították az oroszokat a városból, jegyzőkönyvet vettek fel a szovjetek kegyetlenkedéseiről. Eder József, a Magyar Királyi Honvédség őrmestere így értesült róla, hogy várandós felesége, hasában a hathónapos gyerekkel, belehalt az erőszakba. Eder mindent elveszített, ami fontos volt számára, s ettől végtelenül cinikus és keserű lett. Attól a pillanattól kezdve tisztában volt vele, hogy soha többé nem tér vissza a szülőföldjére. Úgy döntött, hogy a további sorsát a magyarokkal ellentétben az utolsó töltényig harcoló németekhez köti. Belépett az SS-be, és elhatározta, hogy mielőtt őt is elnyeli a káosz és maga alá temeti az összeomlás, annyi oroszot öl meg, amennyit csak bír.

- Még nincs minden veszve, Eder, még kijuthatunk.

Halász és Eder két lépés távolságot tartott, kölcsönösen nem kedvelték egymást, ezért még négy szemközt sem tegeződtek.

Halász éppen az ellentéte volt az ostrom kezdete óta napról napra szürkébb, önmaga árnyékává váló Edernek. Magas, vastagcsontú, bikanyakú férfi, fajtájának mintapéldánya, mintha az egyik, totális háborúra buzdító plakátról lépett volna le. Ha voltak is félelmei a jövőt illetően, sem az altisztársai, sem a legénység előtt nem mutatta; ennek a vele született higgadságnak és gyors helyzetfelismerő képességnek köszönhetően általában elkerülte a meleg helyzeteket, de ha nem volt más választás, és menni kellett, akkor sem veszítette el a fejét. A katonák szerettek alatta szolgálni, aki csak tehetette, a szakaszába kérte magát. Egyedül Ederre nem hatott a Hauptscharführer varázsa.

- Nem akarok még órákig a saját véremlen fetrengve szenvedni, mint ez itt - intett az alaktalan fekete kupacként fekvő halottra Eder -, vagy megvárni, amíg az Iván falhoz állít. És Szibériába se vágyom. Elfogadom a többség döntését, többet ne is várjon tőlem, de ha úgy alakul, akkor egyedül is megteszem.

- Amíg el nem kapnak bennünket, addig várhat a Valhalla.

A Hauptscharführer nem hitt a Birodalomban szinte már államvalássá váló viking mitológiában, sőt, ami azt illeti, más égi hatalomban sem. A maga egyszerű módján materialista volt. Szerette az életet: evett, ivott, ölelt, és addig akart élni, ameddig csak lehet.

- Hagyjon békén! Nem látja, hogy mindennek vége? - intett Eder, tudomást sem véve Halász gúnyos megjegyzéséről, az apokaliptikus látomássá változott utca irányába. - Ti meg, taknyosok - fordult a másik négy katona felé -, jobban teszitek, ha kerestek egy pincét, átöltöztök, és szépen kivárjátok a végét. Úgy látom, hogy már nincs sok hátra - mondta, aztán a szemére húzta a rohamsisakját, ezzel is jelezve, hogy nem kívánja folytatni a beszélgetést.

Halász látta, hogy semmire se megy Ederrel, helyette a csapat többi tagjához fordult.

- És ti?

A négy másik katona külsőleg majdnem teljesen egyforma volt: szőkék, kékszeműek, sovány testükön lötyögött az egyenruha; egyikük sem volt több tizenhét évesnél. Kivételesen valamennyiüket a főváros körüli, svábok lakta falvakból hívták be, és a nyár dereka óta szolgáltak Halász alatt. Bár állig fel voltak fegyverezve - a kézfegyverek mellett az övükön tartaléktáruk, bajonett, gránátok lógtak, és még három páncéllökőt is magukkal cipeltek -, nem úgy festettek, mint a birodalom pretoriánus gárdájának büszke katonái. Mint az akolban az egymást melegítő juhok, szorosan egymás mellett álltak, és mialatt a feletteseik vitakoztak, ők egymás közt sutyorogva beszéltek meg a helyzetüket. Halász már bánta, hogy Ederrel kezdte a sort. A fiúk tekintetéből, abból, hogy válasz nélkül hagyták a felettésük kérdését - ez eddig elképzelhetetlen lett volna -, azonnal tudta, hogy az Scharführer fatalizmusa kezdi megfertőzni őket. Pedig az egész ostrom alatt tűrhetően, sőt néhány esetben kifejezetten bátran viselkedtek, és a kitörés során, a legnagyobb mézszárlás közepette sem estek pánikba. Dolgozott bennük az adrenalin, az izmaik felkészültek a terhelésre, kitágultak a vázizmok, az erek, a szívük kétszeres erővel pumpálta a vért, élessé vált az elméjük, és száműztek minden felesleges gondolatot az agyukból: futottak, kúsztak-másztak, lőttek, töltöttek, és újra tüzeltek. De most, hogy túl voltak a közvetlen életveszélyen, és a szívük nyugodtabban vert, az izmaik elernyedtek és furcsa fáradtság lett

rajtuk úrrá, többé nem tudták kizárni elméjükből a mindenütt jelenlévő pusztítás képeit és a haldoklók jajszavát. Egy vékony pallón egyensúlyoztak élet és halál közt, amikor engedve Eder szirénhangjának, egy óvatlan pillanatban lenéztek a mélységbe, és megrémültek attól, amit láttak.

- És ti? - ismételte meg a kérdését Halász. Úgy tett, mint aki észre sem vette az előbbi fegyvelemsértést. Igyekezett nyugodt hangon beszélni velük, nem akarta megijeszteni őket. Feltett szándéka volt, hogy - hacsak egy mód van rá - nem hal meg, de ehhez szüksége volt minden emberre, még a szemmel láthatóan a halálra készülő Ederre is. Emlékezett még arra az időre, amikor a katonái komolyan hittek benne, hogy sima ügy lesz a kitörés, a felcsillanó reményre, hogy a harcok szünetében beálló, már-már természetellenes csendben felhalatszó dübörgés a felmentő sereg ágyúiból jön, és nem utolsósorban a gyerekes várakozásra a siker esetére megígért jutalmakban: előléptetés mindenkinek és hozzá háromhavi szabadság, amit majd valahol a német tengerparton töltenek el. Halászt egy pillanatra sem vakították el ezek az ígéretek, túl szépek voltak a saját és a Birodalom helyzetéhez képest, de úgy döntött, hogy erre a meseszerű, képtelen ötletre apellálva átállítja a négy fiút a maga oldalára. Még egyszer elmondta nekik a hadvezetés összes ígérését, a kitüntetésektől kezdve a tengerparti nyaralásig, és még annyit tett hozzá, hogy a nehezen már túl vannak, hiszen áttörték az oroszok védelmét, nem kell mást tenniük, mint kitartóan gyalogolni a budai hegyeken át, hogy elérjék a német vonalakat.

- Ha behúzzunk, akkor már dél körül elérhetjük a mieinket - biztatta végül őket. De hazudott. Halásznak esze ágában sem volt csatlakozni a vert német-magyar sereghez, és folytatni a reménytelen harcot. Megvolt a magához való esze, már negyvennégyben is, amikor a szövetségesegek partra szálltak Normandiában: tisztán látta, hogy a németeknek és azoknak, akik még a vereség pillanatában is velük vannak, rossz végük lesz. De mit törődött ő azzal, hogy mi lesz Hitler, Horthy vagy az őt követő Szálasi, a pártvezetők és miniszterek, tábornokok, főtisztek és urak sorsa. Őt csak a saját élete érdekelt, túl akarta élni az ostromot, és hazajutni. Abban igazat adott Edernek, hogy ha a négy fiú talál egy pincét, ahol átöltözhet, és a lakók sem adják fel őket az oroszoknak, még megúszhatják. Ki gondolná egy pattanásos képű tizenévesről, hogy az SS-ben szolgált? Őket az oroszok

valószínűleg nem is ellenőriznék, ellentétben Halással, akit ha félmeztelenre vetkőztetnek, a bal hóna alatt azonnal megtalálják a vércsoportját jelző tetoválást. Ha az egyenruhától sikerült is megszabadulnia, a tetoválás éppen elég lenne a lebukásához, ami ebben az esetben egyenlő a halálos ítélettel. Nem, ezt semmiképpen nem kockáztathatja, gondolta magában, főleg akkor nem, ha már ilyen közel jutott a céljához. Mindenképp maga mellett kell tartania a négy fiút, és ha egy mód van rá, Edert is.

Halász Budakeszin élt, amely még gyalog sincs messze Budától, ott is dolgozott. Félig volt csak német, anyai ágon, de ez nem érdekelte a sorozást végző helyi Volksbundot. Volt egy kocsmája, de a szervezet helyi vezetője szemet vetett rá, és ez megpecsételte a sorsát. Így került Halász előbb az SS-be, aztán a frontra. Nem múlt el nap a bevonulása óta, hogy ne gondolt volna arra a kocsmára. Vadásznak hívták, a falát állatbőrök, óz- és szarvasagancsok, vaddisznóagarak borították, a sarokban cserépkályha duruzsolt, a ház mögött kerthelyiség várta a vendégeket. Hétvégenként sramlizenekar húzta a talpalávalót; sok lányt meg asszonyt megszorongatott ott a kocsmáros, aki nőtlen volt, és jó partinak számított nemcsak a faluban, de még a környéken is. Úrnak, sőt annál is többnek, királynak érezte ott magát, s bár a birodalma alig volt nagyobb, mint egy kertés családi ház, eszébe sem volt megválni tőle.

Ahogy törtek előre az oroszok, és hátráltak a német-magyar csapatok, minden visszavonulással megtett kilométer úgy táplálta Halászban a reményt, hogy hazaér, mint a földből kibújó növényt a friss tavaszi eső. Azt tervezte, hogy a megfelelő pillanatban, amint Budakeszi közelébe ér a front, hazaszökik, megvárja, amíg a németek el-, az oroszok meg bejönnek, aztán előbújik a rejtékhelyéről, és visszaveszi, ami az övé volt. Biztos volt benne, hogy a kocsmá új tulajdonosa nem várja meg az oroszokat. Amiatt nem fájt a feje, hogy SS-katona volt. Arra jutott, hogy ha a magyarok elő is veszik, majd valahogy kimagyarozza magát. Nem kellett sokat várnia, a hadosztályát az előző év novemberében Budapest védelmére rendelték. De végül az oroszok egy váratlan támadással keresztülhúzták nemcsak a német hadvezetést, de Halász tervét is: karácsonyi ajándékként bekerítették a fővárost, csapdába ejtve majd hetvenezer német és magyar katonát, köztük a Hauptscharführer alakulatát is. – Ha tovább vitézkedtek itt,

legfeljebb Szibériában fogtok nyaralni egy bányában, amíg bele nem döglötök – vetette közbe Eder, aztán, mintegy a vita értelmetlenségét jelezve, hátat fordított a tanácskozóknak, és a kapualj utca felőli oldalához húzódva a közelben égő harcocsit kezdte el bámulni.

Halász mindig is emberszerű lénynek képzelte a halált, amely különféle alakokban tör az ő elpusztítására. Mostanság kétségkívül egy orosz katona álarcát vette fel, de amikor Ederre nézett, az inakra tapadó, szederjes bőr, a sűrke ködfátyolban fürdő szem és az örület határát súroló tekintet azonnal a megtettesült kaszást juttatta eszébe. De ha a halál egy ember képében jön el érte, akkor azt az embert ki lehet cselezni, be lehet csapni, le lehet győzni, s mint már annyiszor megtette a fronton, Halász most is erre készült.

– Gyertek közelebb – intett a négy fiúnak, hogy Eder ne hallhassa őket. – Tudjátok, eddig nem akartam erről beszélni – kezdett bele, miután szoros kört alkotva összehajoltak, a homlokuk szinte összeért –, de most úgy döntöttem, elmondom nektek az igazat. – Megállt, várt néhány másodpercet, amíg a többiek kíváncsisága a végletekig fokozódik. – Egy titkos üzenetet bíztak rám, amelyet feltétlenül el kell juttatnom a mieinknek.

– Miféle üzenetet? – kérdezte Máger. Négyük közül ő volt a legidősebb, már majdnem betöltötte a tizennyolcat, termete Halászéval vetekedett, a többiek ezért vezérükként tekintettek rá.

– Egy találmány képletét, amely a csodafegyverhez szükséges. Eddig a Nemzeti Bank pán céltérképében őrizték titokban, talán az amerikaiaknak szánták, de végül rájöttünk, hol van. Sajnos addigra már ideértek az oroszok. A rádióadónkat lehallgatják, így maradt a futárral küldött üzenet. A képlet nem kerülhet az oroszok kezébe, a Fűhrer személyesen várja, hogy átadják neki.

– A Fűhrer – ismételte meg az egyik fiú, áhítattal a hangjában.

– Igen, a Fűhrer személyesen – mondta Halász a legnagyobb komolysággal.

– Miért pont magára bízták? – kérdezte Máger, akinek a gyanakvását még Hitler nevének említése sem oszlatta el.

– Rajtunk kívül még több osztag indult el a kitörés alatt, mindegyikben egy-egy titkos futárral, de lehet, hogy mi vagyunk az utolsók, akik még nem estek el vagy kerültek fogságba – magyarázta Halász.

– Mutassa az üzenetet!

- Itt van - kocogtatta meg a mutatóujjával a fejét Halász. - A futár maga az üzenet. Jól kitalálták ezt a parancsnokságon - bökött a Vár irányába, ahol a város védelmének irányításával megbízott Pfeffer-Wildenbruch SS-Obergruppenführer egykori parancsnoki állása volt. - Ha véletlenül élve kerülne az oroszok kezébe, akkor sem találnának nála semmit. Fiúk, ha sikerül a küldetésünk, akkor be tudják végre vetni a csodafegyvert, és onnantól kezdve már semmi sem választ el bennünket a végső győzelemtől. Gondoljátok meg, a nevünk örökre fennmarad a Birodalom hősei közt - vetett be minden érvet Halász, hogy elejét vegye a további kérdéseknek.

A csodafegyver, a végső győzelem és a hősök emlegetése eloszlatta a fiúk minden kétségét. Egy pillanatra ünnepélyes csend ereszkedett közéjük, és amikor Halász azt kérte tőlük, hogy gondoljanak az SS jelmondatára, parancs nélkül is egyszerre kiáltották:

- Hűség a becsületem!

- Jó hírem van, Eder - lépett oda Halász a még mindig a kijáratnál nekik háttal álló Scharführerhez. A Hauptscharführer tele volt önbizalommal: még élt, ráadásul sértetlen volt, és a csapat többi tagját is sikerült meggyőznie, hogy tovább kell menniük; érezte, hogy az adrenalin újra dolgozni kezd benne.

- Valóban? És mi lenne az?

- Folytathatja a kedvenc szórakozását, tovább irthatja az elvtársakat.

Eder szó nélkül hagyta Halász megjegyzését, és az időközben a kapualj utca felőli oldalán elszánt tekintettel felsorakozó négy fiúhoz fordult.

- Úgy látom, a tengerparti nyaralást választottátok.

- Ide figyeljen - lépett oda Mäger válasz helyett Ederhez -, és jól jegyezze meg, amit most mondok! Nem vagyunk taknyosok, katonák vagyunk. Megértette?!

*

Halász óvatosan kilesett az utcára. A magyar felségjelű páncélos még mindig égett, sejtelmes félhomályba vonva a kapualjból kilépő osztagot. A lángoló jármű sercegő hangja összevegyült a tank fénykörén kívül, a kapualjakban és az utcán heverő, már mindenbe beletörődött sebesültek hangfoszlányaival: mindenhol nyögés, könyörgés, káromkodás hallatszott német és magyar nyelven.

Négy honvéd tűnt fel, akik ügyet sem vetve Halász osztagára, a Fillér utca irányába ügettek. Senki sem lőtt rájuk. A Hauptscharführer megvárta, amíg befordulnak a sarkon, aztán intett az embereinek, hogy kövessék. Az utca bal oldalán, a falhoz simulva óvatosan haladtak előre. A Fillér utcát kiégett katonai járművek és törmelékhalom borították, közöttük valószínűleg az első hullámban indulók hullái heverték. Néhány ház égett, a hegyek irányából elszórtan torkolattűzek villantak, valahol puskalövés csattantak, de egyébként nyugodt volt a környék.

Ahogy haladtak előre a hegyek irányába, az emeletes házakat ősfákkal körülvett villasor váltotta fel. Mindent beborított a sötétség. Az utcákon itt-ott hevert néhány hullá, de semmi jel nem mutatott arra, hogy a környéken komolyabb harcok folytak volna.

Halász már azt hitte, túl vannak a nehezen, amikor rájuk talált egy páncélos. Az oroszok, akik már napok óta számítottak kitérésre, az első vonalaik mögött reteszállásokat hoztak létre, és páncélosokkal járőröztek, hogy felkutassák és megsemmisítsék az olyan csoportokat, mint amilyen Halászké is volt.

A harcokosi fémes csikorgással fékezett, amikor Halász csapatával szinte egyszerre befordult az utca ellentétes végén. Alig ötven-hatvan méter választotta el őket egymástól, mégis másodpercekbe telt, amíg a két fél felocsúdott a meglepetéséből. Előbb a T-34-es homlokgéppuskája és a páncéltesten kuporgó gyalogosok fegyverei szólaltak meg, aztán a harcokosi tornya idegtépő lassúsággal ráfordult a célra. Mielőtt Halász csapata szétrebbent, hogy az egyik közeli villa kőkerítése mögött keressen fedezéket, felsistergett az egyik páncélöklük. A gránát nem sok kárt tett a tank ferdén kialakított tornyában, de a robbanás megölte, megsebesítette vagy egyszerűen lesodorta a mögötte kuporgó gyalogosokat. A harcokosi is leadott egy lövést, de a gyalogság ellen használt repeszgránát már csak az időközben fedezékbe rohanó Halászké hült helyén robbant.

Halász azonnal átlátta a helyzetet: ha még sokáig elhúzódik a tűzharc, más orosz páncélos járőrök is odavonoz a fegyverzaj. Úgy döntött, hogy amíg három embere a megmaradt két páncélöklővel a kerteken keresztül a tank mögé kerül, a csapata maradékával magára vonja a gyalogságától megfosztott páncélos figyelmét. A kézfegyvereikből leadott sorozatok megkopogtatták ugyan a tank páncélját, de csak arra voltak jók, hogy felpiszkálják a szörnyet. A harcokosi még két lövést

adott le, mielőtt csikorogva elindult, hogy letapossa a fal mögül tüzelő németeket. Ennyi idő éppen elég volt a páncélöklökkel felszerelt Edernek és két emberének, hogy mögé kerüljenek.

Halász követte a tekintetével az éjszaka sötétjébe fénycsíkot húzó gránátot, de mielőtt az elpusztította volna a T-34-est, az orosz harckocsi is elsütötte az ágyúját. A harckocsilöveg torkolatúze volt az utolsó kép, amelyet látott, aztán egy hatalmas erő előbb felemelte, majd miután a levegőben megforgatta, földhöz vágta a Hauptscharführert.

Amikor Halász magához tért, már derengett a hajnal, a hegyek taréját a felkelő nap színezte vörösre. Messziről tompa dübörgés hallatszott, de egyébként csend volt. A villa falát különféle lövedékektől és repeszsilánkoktól származó nyomok pettyezték, itt-ott tenyérnagyságban leomlott a vakolat, a bejárati ajtót a légnyomás kitépte a helyéből és az utcára repítette, a kőkerítésen meg akkora lyukat ütött az orosz tank gránátja, hogy egy autó is könnyedén behajthatott volna rajta. Néhány vékonyabb törzsű fát szinte kettéfűrészeltek a géppuskalövedékek, egy másik tövestül kifordulva a kerítésre borult. Halász orrából és füleből még szivárgott a vér, a nyakán csúnya seb lüktetett, a hasában tompa fájdalmat érzett. Képtelen volt megmozdulni, a szemhéja olyan nehéz volt, mintha ólomsúly húzta volna le. Amikor újra ki tudta nyitni a szemét, éppen feljött a nap. Hóval megmosta az arcát, aztán sebhintőport szórt a nyakára, és egy rögtönzött kötés segítségével elállította a vérzést, majd végigtapogatta magát, és megállapította, hogy semmije sem tört el. Csak ezek után lesett ki óvatosan a kerítés romjai mögül. Az orosz harckocsi kiegészített roncsa még füstölgött, körülötte a hóban a legénység két megszenesedett tagja, kicsit távolabb az orosz gyalogosok hullái feküdtek. A saját embereit sem élve, sem halva nem látta sehol. A pisztolyán kívül, amelyet végszükség esetére a terepkabátja alatt hordott, minden fegyvere eltűnt. Megpróbált felállni, de megszedült, és rögtön visszaroskadt a földre. Egy pillanatra eszébe jutottak Eder szavai, és megkíséرتette a halál: kezébe vette a fegyverét, de aztán a tekintete a villára esett, és minden erejét összeszedve elkezdett az épület felé kúszni. A tágas előcsarnok gipszstukkóit a légnyomás úgy morzsolta szét, mint egy óriás keze; mindent belepett a törmelék és a fehér gipszpor. Halász nem vesztegette kiabálásra az erejét, tudta, hogy ha vannak is túlélők a házban, a pincében várják a harcok végét. Hamarosan rá is talált egy meredek lépcsőre, amely a

pincébe vezetett. Utolsó erejét összeszedve, a pisztolymarkolattal megdőngette a lépcső alján a vasajtót.

Csoszogásra, sugdosásra és fémes zajokra ébredt. Jód, éter, vizelet emelyítő szaga keveredett leves és tea illatával.

- Nyugodjon meg - egy ősz hajú, reverendát viselő férfi hajolt fölé, amikor kinyitotta a szemét. - Tamás atya vagyok. Tudjuk, ki maga, megpróbálunk segíteni. Bár nem súlyosak a sérülései, de sok vért vesztett, és valószínűleg enyhe légnyomást is kapott. Elláttam a sebeit, amennyire tőlem tellett, de egyelőre maradjon vesztég.

- Hol a ruhám? - nézett végig magán Halász. Az egyenruha helyett egy zsákszerű fekete ruha volt rajta.

- Elégettük. Itt nők, gyerekek és öregek vannak, nem kockáztathatuk meg, hogy az oroszok maga miatt vérfürdőt rendezzenek. És a pisztolyát se keresse - folytatta a pap, amikor látta, hogy Halász mindkét karjával maga körül tapogat. - De ne féljen, ebben a ruhában nem lesz bántódása.

- Miért, mi ez?

- A tartalék reverendám.

- Gondolja, hogy a papokat nem bántják?

- Tudja, a Nagy Háborúban mint fiatal tábori káplár szolgáltam az orosz fronton, és ott is estem fogságba - magyarázta a pap. - Hamar észrevettem, hogy a tanulatlan muzsikokból álló őrség tagjai, akik gyakran vadállati kegyetlenséggel bántak más foglyokkal, a papokra rá se mertek nézni. Aztán, amikor egy szibériai fogolytáborban volt szerencsém jobban megismerni az oroszokat, rájöttem, milyen babonás népség ez. Szibériában különösen rettegetek a szent emberektől, ahogy maguk közt a papokat meg a tajgából elő-előbúvó szerzetesfélüket hívták. Ennek persze semmi köze Istenhez, de talán megmenti magát, és így minket se sodor veszélybe. Meglátjuk, hogy Sztálin meg a kommunizmus mit végzett velük, de azt hiszem, egy nép a lelke mélyén mindig ugyanolyan marad, ezen egyetlen politikai rendszer sem tud változtatni. Figyeljen ide, ha bejönnek, és azt kérdik magától, hogy „pop-e”, akkor csak annyit mondjon, hogy „da”. Megértette?

- Igen.

- Ezt pedig adja ide - mutatott a még mindig Halász nyakában lógó halálbárcára -, és ezt akassza a helyére - odanyújtott neki egy a szokásosnál jóval nagyobb, vékony bőrszíjon lógó fakeresztet.

Minden úgy történt, ahogy a pap mondta. Irtózatossá ricsaj ébresztette Halászt. „Germanszkij fasiszt?! Nyemecki?! Nyet, nyet fasiszt! Vengerszkij! Venrgerszkij!” A megrettent lakók és az orosz katonák egymást próbálták túlkiabálni.

Az oroszok átkutatták a pincét, és mindenkit a falhoz állítottak. Halászt is kirángatták az ágyából, de amikor meglátták rajta a reverendát, nyakában a keresztet, rögtön megenyhültek, és annak ellenére, hogy katonakorú férfi volt, nem keresték rajta a tetoválást, de még az óráját sem vették el.

Miután az oroszok a pincében zsákmányolt konyaktól részegen dalolászva távoztak a zsákmányukkal, Halászt újra elnyomta az álom. A vérveszteség, a fájdalomcsillapítók és az oroszok feltűnése keltette páni félelem minden erőt kiszívott a testéből. De az alvás sem hozott nyugalmat számára, ugyanaz a rémálom gyötörte órákon át: egy domb tetején állt, alatta széles mező terült el, ahol katonák sorakoztak hosszú, tömött oszlopban, valamennyien az SS egyenruháját viselték. Egy férfi állt előttük, Halásznak háttal, és parancsokat osztogatott. Előbb arra utasította a katonák első sorát, hogy vegyék elő a pisztolyukat, aztán arra, hogy emeljék a halántékukhoz, végül arra, hogy süssék el. Amint egy sor összeesett, a következő lépett a helyébe, és ez így ment tovább hosszú órákon át, egészen addig, amíg az utolsó sor is végzett magával. Akkor a Halásznak háttal álló katona megfordult; Eder megkínzott arca nézett vissza a Hauptscharführerre. Most mi következünk, mondta Eder, és föbe lőtte magát.

Arra ébredt, hogy fázik. A nyitott vasajtón át a pincébe áramló metszően hideg, de friss levegő kiragadta a rémálomból, kitisztította a fejét, az agya újra működésbe lépett. Élt, még mindig élt, és attól az szörnyű álmától is megszabadult, de tudta, hogy nincs biztonságban.

- A pap? - kérdezte a vizes kendővel a homlokát törölgető idős nő.
- Elment.
- Visszajön?
- Talán. Egész nap temet, sok a halott.
- Az oroszok?
- Tele van velük a környék, részegek, ünnepelnek.

Halász megértette, hogy nincs sok ideje. Az oroszok ma még az ünnepléssel és a fosztogatással vannak elfoglalva, ilyenkor a tiszték, ha akarnának, se tudnának a részeg legénységnek parancsolni. De

tudta, hogy holnapra a rend, ha lassan is, helyreáll, és a hajtóvadászat tovább folytatódik a még bujkáló német és magyar katonák után. Vészesen fogyott tehát az ideje, s bár még mindig gyenge volt, és a gyógyszer hatása is elmúlt, megint pokolian fájtak a sebei, ha élni akart, el kellett indulnia. Kapott egy fekete szövet télikabátot, azt vette fel a reverenda fölé, de nem merte elől begombolni, félt, hogy az oroszok sem az egyházi öltözetét, sem a nyakában a fakeresztet nem látják meg, és így nem ismerik majd fel benne a papot.

Az öregasszony igazat mondott, a környék hemzsegett az oroszoktól, de Halászt nem bántották. Egyszer egy ázsiai arcú, vágott szemű, tatárnak kinéző katona elállta az útját, de mielőtt elmondhatta volna, mit akar, egy másik, szőke orosz bajtársa „Pop! Pop!” kiabálással elrántotta a halálra vált arcú Halász elől.

A Remíz közelében, egy fiatal fákkal ölelt üres telken temettek, s bár Halász elhatározta, hogy Budakesziig és azon belül egykori kocsmájáig meg sem áll, most mégis mágnesként vonzotta a tekintetét a sírnak szánt gödör szélén szabályos sorokba fektetett hullák látványa. Maga sem tudta, hogyan történt, de a következő pillanatban letért a roncsokkal borított útról, és egyenesen a halottakhoz lépett. Lehetek vagy háromszázan, magyarok, németek mindenféle fegyvernemből, meg persze civilek. Halász a borzalomtól megkövülve egészen közel hajolt az arcokhoz, ahogy lassan végigment a sorok közt, amíg rá nem lelt arra, amit ha öntudatlanul is, keresett.

A szemük tágra nyílt, de a vonásaik meglepően nyugodtak voltak, a halántékuktól a szájuk sarkáig vékony vércsík húzódott. Halász hiába nézte figyelmesen a négy fiút, képtelen volt megkülönböztetni őket egymástól, pedig nem voltak ikrek, még csak testvérek sem. Négyük mellett közvetlenül Eder hullája feküdt, ugyanolyan fekete szélű lyukkal a fején, mint a többiek. Az ő szemét sem fogták le. Halász hosszan állt a halott Scharführer felett. Aki látta, azt gondolhatta, hogy itt egy pap, aki a halottakért imádkozik. De Halász nem ismerte Istent, és nem hitt a Vanhallaban sem, ő csak a rá leső pusztulást félte, s amikor végre el tudott szabadulni ettől a kihűlt tekintettől, csak az járt a fejében, hogy lám, ő mégiscsak legyőzte a halált.